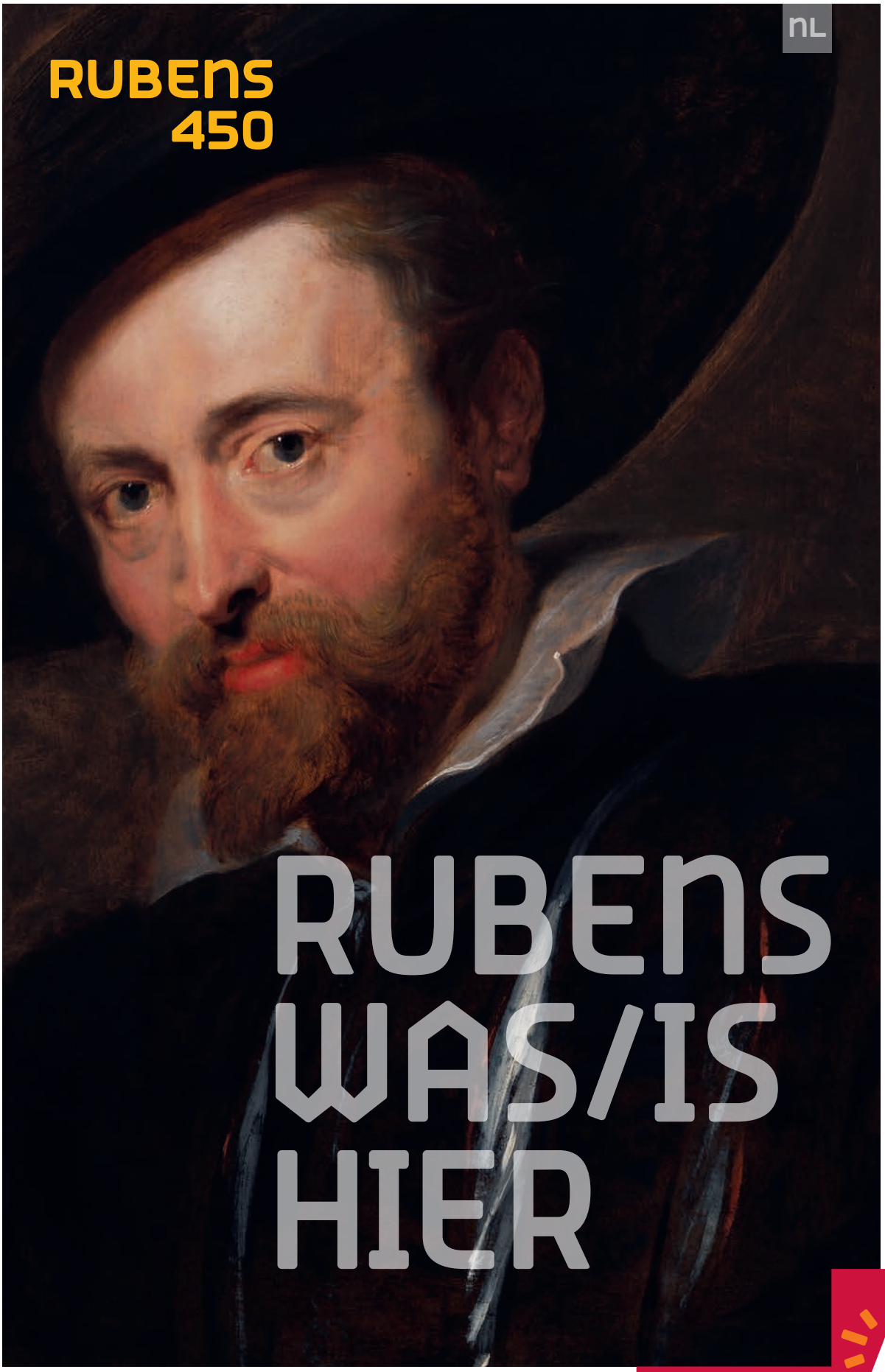
RUBENS 450

NL

RUBENS WAS/IS HIER

Vlaanderen
verbeelding werkt

Antwerp, all yours

De Aanbidding door de koningen, P.P. Rubens, KMSKA

INHOUD

1. Vier 450 jaar Rubens in Antwerpen 5

2. Rubens 450: de hoogtepunten van het feestjaar op een rijtje 7

3. Rubens was hier: welkom in het Antwerpen van Rubens 11

4. Rubens is hier: het programma van het feestjaar Rubens 450 17

5. Praktisch 24

Rubens Experience, Rubenshuis

1. VIER 450 JAAR RUBENS IN ANTWERPEN

In 2027 viert Antwerpen de 450e verjaardag van Peter Paul Rubens (1577-1640). De stad waar de grootmeester van de barok woonde en werkte, bewaart een uitzonderlijk rijk erfgoed van zijn leven en werk. Van zijn stadspaleis, waar hij zijn meesterwerken realiseerde, tot de monumentale schilderijen in Antwerpse kerken en de collecties van de Antwerpse musea: nergens leer je Rubens beter kennen dan in Antwerpen.

Rubens was veel meer dan een invloedrijk schilder. Hij leidde een succesvol atelier, onderhield contacten met de Europese elite, voerde diplomatieke missies uit en bouwde aan een gezinsleven in de stad die hem inspireerde. Zijn werk reist al eeuwenlang de wereld rond, maar Antwerpen blijft de plek waar zijn verhaal tot leven komt.

Met tentoonstellingen, bijzondere evenementen en nieuwe manieren om zijn werk te beleven, nodigt de stad bezoekers uit om Rubens opnieuw te ontdekken. Want 450 jaar na zijn geboorte is hij niet alleen een van de grootste namen uit de kunstgeschiedenis, maar ook een blijvende inspiratiebron voor Antwerpen.

Snijders&Rockoxhuis

Kruisafneming van Christus, P.P. Rubens, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal

Studio Rubens, KSMKA

2. RUBENS 450: DE HOOGTEPUNTEN VAN HET FEESTJAAR

In 2027 viert Antwerpen de 450e verjaardag van Peter Paul Rubens met tentoonstellingen, concerten en nieuwe culturele activiteiten. Dit zijn enkele hoogtepunten van het feestjaar.

RUBENS EN DE WERELD

KMSKA | 9 oktober 2027 – 16 januari 2028

Iconische werken van Rubens gaan in dialoog met objecten uit verschillende windstreken. De tentoonstelling belicht hoe internationale invloeden zijn kunst mee vormgaven.

STUDIO RUBENS

KMSKA | tot zomer 2027

In de Rubenszaal kunnen bezoekers de restauratie van *De Aanbidding door de koningen* van dichtbij volgen. De restauratie wordt in de zomer van 2027 afgerond, als onderdeel van Rubens 450.

UIT RUBENS' SCHADUW. VERGETEN MEESTERS HERONTDEKT

Museum Plantin-Moretus
27 maart – 27 juni 2027

Ontdek prenten van Rubens' voorgangers, tijdgenoten en navolgers en maak kennis met kunstenaars die mee het artistieke landschap van zijn tijd bepaalden.

RUBENS' VERLOREN NOTITIEBOEK

Snijders&Rockoxhuis
30 september 2027 – 13 januari 2028

Ontdek de verborgen denkwereld van de barokmeester aan de hand van uitzonderlijke kopieën van zijn legendarische, verloren notitieboek.

RUBENS ONTMOET

Hedendaagse kunst
in vier Antwerpse monumentale kerken
25 september 2027 – 30 januari 2028

Hedendaagse kunstenaars, onder wie Berlinde De Bruyckere, Tracey Emin en Luc Tuymans, gaan in dialoog met Rubens en zijn werk op vier historische locaties.

RUBENS IN MUZIEK

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal | 18 juni 2027

Het Antwerp Symphony Orchestra brengt een nieuwe cantate van Bohdana Frolyak, geïnspireerd door de vier Rubensschilderijen in de kathedraal, samen met muziek van Lodewijk De Vocht.

THE CABINET SESSIONS

Rubenshuis
5 maart, 26 juni, 24 september en 3 december 2027

De innovator in Rubens komt vier vrijdagavonden tot leven in het Rubenshuis, met vernieuwende muziek, boeiende talks en opvallende workshops. Noteer zeker de bijzondere verjaardagseditie op 26 juni.

RUBENS OP STRAAT

Antwerpse binnenstad | 2027 en later

Nieuwe streetartwerken geïnspireerd door Rubens geven zijn artistieke erfenis een hedendaagse plek in het Antwerpse straatbeeld. Ook na 2027 blijven ze deel uitmaken van de stad.

Daarnaast ontdek je Rubens het hele jaar door in de Antwerpse musea, kerken en historische gebouwen. Met nieuwe toeristische activiteiten, verspreid over de stad, krijgt zijn verhaal ook buiten de tentoonstellingszalen een plek.

Tot slot is na bijna zestig jaar onderzoek het Corpus Rubenianum Ludwig Burchard voltooid: een monumentaal wetenschappelijk overzicht van Rubens' oeuvre in meer dan zeventig boekdelen, dat Antwerpen bevestigt als internationaal centrum van het Rubensonderzoek.

The Cabinet Sessions, Rubenshuis

Rubenshuis

Rubenshuis

Rubenshuis

3. RUBENS WAS HIER: WELKOM IN HET ANTWERPEN VAN RUBENS

Peter Paul Rubens en Antwerpen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De schilder woonde en werkte in de stad, bouwde er een indrukwekkend netwerk op en liet er een artistieke erfenis na die tot op de dag van vandaag zichtbaar is. In kerken, musea en historische gebouwen ontdek je niet alleen zijn meesterwerken, maar ook de wereld waarin hij leefde. Van zijn voormalige woning tot de plekken waar hij vrienden ontmoette en opdrachten uitvoerde: Antwerpen biedt een unieke inkijk in het leven en werk van Rubens.

PUBLIEKSTREKKERS

RUBENSHUIS

In zijn twintiger jaren maakte Rubens een rondreis door Italië, waar hij zich liet inspireren door de Italiaanse renaissancekunst. In 1608 keert hij terug naar Antwerpen en een jaar later koopt hij een huis met grond aan de Wapper. Hij vormt het om tot een Italiaans stadspaleis met een kleurrijke baroktuin. Hier woont, werkt en onderneemt hij. Hij leidt er zijn atelier en ontvangt opdrachtgevers en gasten uit binnen- en buitenland.

Het Rubenshuis is vandaag het ideale startpunt om de kunstenaar beter te leren kennen. De kunstenaarswoning zelf blijft zeker tot 2030 gesloten voor renovatiewerken, maar in Rubens Experience ontdek je zijn leven en werk via een audiovisuele presentatie en interactieve elementen. Je staat er ook oog in oog met zijn beroemde zelfportret.

Ook de baroktuin is een bezoek waard. Rubens vereeuwigde zijn tuin op enkele van zijn wereldberoemde schilderijen. Wandel tussen 22.000 planten en ontdek de portiek en het paviljoen: de enige bewaard gebleven architecturale realisaties van Rubens ter wereld.

ONZE-LIEVE-VROUWEKATHEDRAAL

De Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, de grootste gotische kerk van de Nederlanden, is een van de iconen van Antwerpen. Achter de indrukwekkende gotische architectuur schuilt een rijk barokinterieur, met onder meer vier meesterwerken van Rubens: *De Kruisoprichting*, *De Kruisafneming*, *De Verrijzenis van Christus* en *De Tenhemelopneming van Maria*.

Twee van deze werken maakte Rubens voor de plek waar je ze vandaag nog altijd kunt bewonderen. Zo ervaar je zijn schilderijen niet alleen als kunstwerken, maar ook in de historische context waarin ze zijn gemaakt.

Vlak bij de kathedraal, op de Groenplaats, staat het standbeeld van Rubens.
Zo blijft de schilder nadrukkelijk aanwezig in het stadsbeeld.

ANDERE MONUMENTALE KERKEN

De barokke Sint-Carolus Borromeuskerk aan het Hendrik Conscienceplein wordt ook wel dé Rubenskerk genoemd. Rubens werkte mee aan het ontwerp van de toren en de voorgevel en speelde een belangrijke rol in de decoratie van de kerk. Zijn betrokkenheid bij het hoogaltaar en zijn altaarstuk *Terugkeer van de Heilige Familie* maken duidelijk hoe nauw schilderkunst en architectuur in de barok met elkaar verweven waren. De kerk is daarmee een bijzondere plek om Rubens' veelzijdigheid te ontdekken.

In de Sint-Jacobskerk, een halte op de pelgrimsroute naar Santiago de Compostela, bevindt zich de grafkapel van Rubens en zijn familie. Boven het altaar hangt *Madonna omringd door heiligen*. Je vindt er ook het beeld *Madonna van Smarten*, gemaakt door Lucas Faydherbe, een leerling en vriend van Rubens.

De Sint-Pauluskerk, met haar mix van gotiek en barok, bezit een rijke collectie kunstwerken van Vlaamse meesters. Rubens is er vertegenwoordigd met onder meer *De Geseling* en *De Aanbidding van de Herders*.

De Sint-Pauluskerk wordt momenteel gerestaureerd. Sommige werken zijn daardoor tijdelijk niet te bezichtigen. Vanaf het najaar van 2027 zijn alle werken er opnieuw te zien.

MUSEUM PLANTIN-MORETUS

In Museum Plantin-Moretus reis je terug in de tijd naar de wereld van de familie Plantin-Moretus, drukkers en uitgevers die een belangrijke rol speelden in het culturele leven van Antwerpen. Het woonhuis en atelier, erkend als UNESCO-werelderfgoed, herbergen onder meer historische drukpersen, woonvertrekken zoals toen, een kunstcollectie en eeuwenoude baanbrekende boeken.

Als dichte vriend, intellectuele zielsgenoot en zakenpartner van Balthasar I Moretus kwam Rubens hier vaak over de vloer. Ontdek hoe Rubens' portretten en schilderijen dit huis mee vormgaven en hoe zijn boekillustraties bijdroegen aan de luxueuze barokboeken die zich van hieruit over de wereld verspreidden. Zo leer je Rubens nog beter kennen als een veelzijdig ontwerper binnen een boeiend Antwerps netwerk.

Museum Plantin-Moretus is momenteel gesloten voor renovatiewerken en heropent op zaterdag 5 december 2026.

KMSKA

Het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA) presenteert een rijke collectie schilderijen van Peter Paul Rubens. Zijn monumentale meesterwerken vormen een belangrijk onderdeel van de museumcollectie.

De collectie omvat talrijke altaarstukken uit Antwerpse kerken. Tijdens de Franse overheersing werden verschillende kunstwerken naar Frankrijk overgebracht. Na de Slag bij Waterloo keerden ze terug en werden ze opgenomen in de verzameling van het museum.

In de monumentale Rubenszaal bewonder je enkele absolute topwerken, waaronder *De Lanssteek*, *De Tronende Madonna omringd door heiligen* en *De Aanbidding door de koningen*. De schilderijen tonen de veelzijdigheid van Rubens en zijn vermogen om religieuze verhalen met drama, beweging en kleur tot leven te brengen.

Sinds september 2023 restaureert het KMSKA in Studio Rubens, midden in de Rubenszaal, twee monumentale altaarstukken van Peter Paul Rubens. Na *De Tronende Madonna omringd door heiligen* is sinds september 2025 *De Aanbidding door de koningen* aan de beurt. Bezoekers kunnen de restauratoren van dichtbij aan het werk zien en krijgen een inkijk in het wetenschappelijk onderzoek dat tijdens het restauratieproces wordt uitgevoerd. De restauratie van *De Aanbidding door de koningen* wordt in de zomer van 2027 afgerond.

EXTRA VERDIEPING

Ook buiten de bekendste musea en kerken ontdek je sporen van Rubens. Er zijn nog Antwerpse bezienswaardigheden die schilderijen van zijn hand bewaren of herinneren aan belangrijke momenten uit zijn leven.

In het Snijders&Rockoxhuis ontdek je twee historische woningen in de Antwerpse Keizerstraat: het huis van burgemeester Nicolaas Rockox (1560-1640) en dat van kunstschilder Frans Snijders (1579-1657). Beiden behoorden tot de vriendenkring van Rubens. De historische interieurs en kunstcollecties geven een beeld van het culturele leven in Antwerpen in de zeventiende eeuw. Je bewondert er onder meer Rubens' olieverfschets *Christus aan het kruis* en het schilderij *Maria in aanbidding voor het slapende Jezuskind*.

Ook werken van Antoon van Dyck, Jacob Jordaens en Frans Snijders maken deel uit van de collectie.

In de laatgotische Sint-Andrieskerk bewonder je een bijzonder interieur met kleurrijke glasramen, een opvallende preekstoel en het monument voor de Schotse koningin Mary Stuart. Ook Rubens is met deze kerk verbonden: hier liet hij zijn twee oudste kinderen dopen.

Aan de heraangelegde Scheldekaaien herinneren de opgegraven restanten van de Sint-Michielsabdij aan een belangrijk moment uit Rubens' persoonlijke leven. Hier trouwde hij met zijn eerste vrouw, Isabella Brant. Zijn schilderij *De Aanbidding door de koningen*, vandaag te bewonderen in het KMSKA, was oorspronkelijk voor de abdij bestemd.

In de Sint-Willibrorduskerk in Antwerpen-Noord hangt *Sint-Willibrordus in verering voor de Heilige Familie*, een schilderij dat Rubens omstreeks 1631 maakte.

Snijders&Rockoxhuis

Rubenshuis

KMSKA

KMSKA

4. RUBENS IS HIER: HET PROGRAMMA VAN HET FEESTJAAR RUBENS 450

Rubens is niet alleen een figuur uit het verleden. Zijn werk en gedachtegoed blijven kunstenaars en makers inspireren, en zijn aanwezigheid is nog altijd voelbaar in Antwerpen. Tijdens het feestjaar 2027 ontdek je de grootmeester vanuit nieuwe perspectieven: in internationale tentoonstellingen, bijzondere evenementen, muziek, hedendaagse kunst en nieuwe activiteiten in de stad.

Van zijn artistieke netwerk en zijn blik op de wereld tot de creatieve energie van Antwerpen vandaag: Rubens 450 brengt verleden en heden samen.

PUBLIEKSTREKKERS

RUBENS EN DE WERELD

KMSKA | 9 oktober 2027 - 16 januari 2028

Voor een nieuwe blik op Rubens trek je naar Rubens en de wereld in het KMSKA, een tentoonstelling die tot stand kwam in samenwerking met het Rubenshuis. Ze laat zien hoe Rubens zich liet inspireren door modellen, materialen, dieren en kostuums uit verschillende delen van de wereld. Tegelijk ontdek je kunstwerken uit andere culturen die teruggaan op Rubensprenten, die vanuit Antwerpen over de wereld werden verspreid.

Zo ontstaat een verrassend verhaal over vroegmoderne globalisering en de wisselwerking tussen Rubens en de wereld die hij verbeeldde.

Naar aanleiding van de tentoonstelling zal hedendaags kunstenaar Adrian Ghenie een monumentaal werk presenteren in de Rubenszaal.

UIT RUBENS' SCHADUW. VERGETEN MEESTERS HERONTDEKT

Museum Plantin-Moretus
27 maart - 27 juni 2027

De familie Plantin-Moretus hield een rijke collectie bij van prenten van de beste houtsnijders en kopergraveurs die voor het boekbedrijf werkten. Het museum zet deze traditie voort en verzamelt topwerken van gekende kunstenaars en jong grafisch talent van vroeger en nu.

Recent verworven oude tekeningen, gemaakt door Antwerpse kunstenaars, worden in 2027 voor het eerst aan het publiek getoond. In Uit Rubens' schaduw. Vergeten meesters herontdekt ontdek je prenten van Rubens' voorgangers, tijdgenoten en kunstenaars die door hem werden geïnspireerd. De tentoonstelling laat zien hoe kunstenaars elkaar beïnvloedden en hoe Rubens deel uitmaakte van een veel groter artistiek verhaal.

500 JAAR ORTELIUS

Museum Plantin-Moretus
30 oktober 2027 - 30 januari 2028

In 1570 publiceerde de Antwerpse kaartenmaker Abraham Ortelius zijn Theatrum Orbis Terrarum, een werk dat wordt beschouwd als de eerste moderne atlas. Het groeide uit tot een mijlpaal in de geschiedenis van de cartografie.

Aan de hand van kaarten en andere historische documenten ontdek je hoe Ortelius de wereld in beeld bracht. De tentoonstelling brengt je naar de wereld waarin Rubens opgroeide en leefde.

RUBENS' VERLOREN NOTITIEBOEK

Snijders&Rockoxhuis
30 september 2027 - 13 januari 2028

In het Snijders&Rockoxhuis maak je kennis met de leefwereld van twee vrienden van Rubens: burgemeester Nicolaas Rockox en kunstschilder Frans Snijders. Hun woningen bewaren een bijzondere verzameling schilderijen, beeldhouwwerken en kunstobjecten.

De tentoonstelling Rubens' verloren notitieboek biedt een inkijk in de denkwereld van de kunstenaar op de meest persoonlijke manier. Aan de hand van uitzonderlijke kopieën van zijn verloren gegane notitieboek ontdek je Rubens zoals nooit tevoren: als denker, onderzoeker en visionair.

RUBENS ONTMOET

Hedendaagse kunst
in vier Antwerpse monumentale kerken
25 september 2027 - 30 januari 2028

Wat gebeurt er wanneer hedendaagse kunstenaars in dialoog gaan met Rubens? In Rubens ontmoet komen vier monumentale kerken, eeuwenlange kunstgeschiedenis en hedendaagse creaties samen in één wandelroute.

Gecureerd door Geukens & De Vil Projects nodigt Antwerpen hedendaagse kunstenaars uit om zich te verhouden tot Rubens en de thema's die hem bezighielden. Bij de deelnemende kunstenaars zijn Berlinde De Bruyckere, Tracey Emin, Sofie Muller, Luc Tuymans, James Lee Byars en Bill Viola.

De route verbindt de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, de Sint-Pauluskerk, de Sint-Jacobskerk en de Sint-Carolus Borromeuskerk. Zo ontdek je hoe historische kunstwerken en hedendaagse perspectieven elkaar kunnen versterken en uitdagen.

MURALS: RUBENS OP STRAAT

Rubens blijft inspireren, ook buiten de musea en kerken. In 2027 verschijnen in de Antwerpse binnenstad nieuwe streetartwerken die geïnspireerd zijn op de grootmeester, zijn leven en zijn oeuvre. De murals brengen zijn artistieke erfenis tot leven in het straatbeeld en laten je Rubens vanuit een hedendaags perspectief ontdekken. Ook na 2027 blijven de werken te bewonderen.

Museum Plantin-Moretus

The Cabinet Sessions, Rubenshuis

The Cabinet Sessions, Rubenshuis

The Cabinet Sessions, Rubenshuis

EXTRA VERDIEPING

ONZE-LIEVE-VROUWEKATHEDRAAL

18 juni 2027

De Onze-Lieve-Vrouwekathedraal is een bijzondere plek om Rubens' werk te beleven. Op 18 juni 2027 brengt het Antwerp Symphony Orchestra de wereld van de grootmeester muzikaal tot leven.

Componist Bohdana Frolyak schreef een nieuwe cantate die de vier Rubensschilderijen in de kathedraal in dialoog brengt met nieuwe muziek. Daarna klinkt de Koorsymfonie van Lodewijk De Vocht, voormalig kapelmeester van de kathedraal en componist met diepe wortels in de Antwerpse muziekgeschiedenis.

THE CABINET SESSIONS IN HET RUBENSHUIS

In het Rubenshuis krijgen ook hedendaagse makers een plek. Tijdens The Cabinet Sessions ontdek je op vrijdagavonden een programma met optredens, lezingen en workshops. Artiesten krijgen ruimte om te creëren, te experimenteren en nieuw werk te presenteren in Rubens Experience en de sfeervol verlichte tuin.

Ook in 2027 bieden de sessies een verrassende blik op de leefwereld van Rubens en op de creatieve energie van Antwerpen vandaag. Noteer zeker 25 juni, de extra feestelijke editie van The Cabinet Sessions tijdens Rubens' verjaardagsweekend.

LEZINGEN | RUBENSHUIS

Maart, juni, september en december 2027

Vier lezingen over Rubens, gebracht door gepassioneerde vertellers. Elk van hen belicht een minder bekend aspect van de kunstenaar en zijn leven. Neem plaats, luister en ontdek Rubens vanuit een verrassende invalshoek.

RUBENSRONDLEIDING

Museum Plantin-Moretus

Rubens kwam als huisvriend geregeld over de vloer bij de familie Moretus. Tijdens de nieuwe Rubensrondleiding volg je zijn sporen door de historische drukkerswoning en ontdek je hoe zijn werk en netwerk verbonden waren met de Antwerpse drukkerswereld. Er is ook een Rubenstour in de nieuwe bezoekersapp van het museum.

RONDLEIDINGEN | RUBENSHUIS

Voor individuelen

Het leven van Rubens binnenstebuiten keren? De architectuur achter de oude en nieuwe gevels van het Rubenshuis beter begrijpen? Snuffelen door oude boeken? De geheimen van de museumtuin ontrafelen? Sluit aan bij een instaprondleiding door het Rubenshuis.

Voor groepen

Trek met je vrienden, familie of collega's naar het Rubenshuis. Kies een van de vier rondleidingen en creëer samen een blijvende herinnering. Tip: van april tot begin oktober is de tuin op zijn mooist.

YOGASESSIES

Rubenshuis | vanaf april 2027

Tussen zijn bloemen en planten kwam Rubens tot rust. Jij ook? Sluit vanaf april 2027 aan bij de zondagse yogasessies in de museumtuin.

RUBENS IN DE STAD

In het najaar van 2026 lanceerde Antwerpen een open call voor de toeristische sector. Toeristische ondernemers worden uitgenodigd om nieuwe producten, evenementen en activiteiten te ontwikkelen die bezoekers de stad laten ontdekken door de bril van Rubens.

Tijdens het feestjaar kan dat op uiteenlopende manieren: met een wijntasting rond Rubens' voorkeuren, een Rubensmenu in een restaurant, een digitale stadswandeling of een fietsroute die Rubens als architect centraal stelt.

Zo is Rubens 450 niet alleen een verhaal uit het verleden, maar ook een uitnodiging om Antwerpen op een nieuwe manier te beleven.

CORPUS RUBENIANUM

Het meest omvangrijke wetenschappelijke overzicht van Rubens' oeuvre

Het waanzinnige oeuvre van Rubens in één compleet overzicht: dat is het Corpus Rubenianum Ludwig Burchard. Na bijna zestig jaar is het voltooid. Geen enkele stad ter wereld deed het Antwerpen ooit voor: zo'n omvangrijke en wetenschappelijk onderbouwde oeuvrecatalogus van één kunstenaar realiseren. Met meer dan zeventig boekdelen brengt dit unieke referentiewerk ruim 2.500 composities en 10.000 kunstwerken in kaart, van tekeningen en olieverfschetsen tot prenten en wandtapijten. De voltooiing van het Corpus Rubenianum is een realisatie van het Centrum Rubenianum vzw en een bekroning van Antwerpen als dé bakermat van het internationale Rubensonderzoek. Met zijn gespecialiseerde bibliotheken, archieven, onderzoekscollecties van onder meer het Rubenshuis en het KMSKA beschikt de stad over een uitzonderlijke onderzoeksinfrastructuur die jaarlijks kunsthistorici, museumprofessionals en conservatoren van over de hele wereld aantrekt.

Corpus Rubenianum

5. PRAKTISCH

Stad Antwerpen en Toerisme Vlaanderen organiseren in het najaar van 2027 een persreis in het kader van 450 jaar Rubens.

Interesse? Contacteer **press@visitantwerpen.be**

V.U.: Elise Crispeels, Grote Markt 1, 2000 Antwerpen | 86c9z1v6q